

Ad otázkám 1) a 2):

Rád bych se zastavil nad samotným termínem „bílá místa“ a zdůraznil bych, co jste již naznačili v úvodním textu k anketě: zatímco v 90. letech 20. století byla jasná nutnost „zaplnovat bílá místa“, „splácet dluhy“, a „překlenout mezery“, které zůstaly v oboru po pádu komunismu, teď je otázkou, do jaké míry jsou takové metafory—a obraz úkolu bohemistiky, který z nich vyplývá—vhodné v roce 2010. Osobně se domnívám, že řeč o „bílých místech“ je zastaralá ze dvou důvodů.

Zaprvé, předpokládá něco, co bych nazval „introvertním“ modelem bohemistiky, t.j. pokrok v bohemistice je chápán jako postupné pokrývání těch nejvzdálenějších nebo zapomenutých koutků v české literatuře. Za určitých okolností to může mít za následek, že se bádání uzavírá do sebe: bílé místo prostě má být zaplněné, a neptá se proč. Samozřejmě je třeba hned dodat, že skutečně existuje mnoho významných českých autorů a autorek, o kterých málokdo ví a o kterých se málokdy píše; odhalování a docenění takových postav bude vždy důležitým, ba základním úkolem. Ale samo o sobě nestačí. Zrovna tak se nestačí spokojit například s formulací, že určitý autor „si zasluhuje větší pozornost“. I místo, které bylo dříve „bílé“ a teď je „zaplněné“ nemusí mít samo o sobě význam, pokud nejsme s to formulovat jasnou historickou nebo teoretickou otázku, na kterou otvírá novou perspektivu. Právě důraz na širší historické nebo teoretické otázky—na otázky, které se v nejlepším případě jeví smysluplnými a zajímavými i pro čtenáře z jiných oborů—vede k „extrovertnímu“ modelu bohemistiky. Jako zahraniční bohemista jsem dnes a denně konfrontován s kolegy z jiných kateder, kteří samozřejmě chápou, že je česká literatura „zajímavá“ ale kteří by těžko věřili, že může mít větší význam pro literární studie jako takové. Osobně jsem přesvědčen, že česká literatura má skutečně co říct k širšímu kontextu evropské i světové literatury, totiž ke kontextům, které příliš často berou jen „větší“ literární tradice za směrodatné. To ale předpokládá extrovertní bohemistiku, která nezhlíží jen uvnitř na svá bílá místa ale také ven na své širší významy.

Zadruhé, řeč o „bílých místech“ implikuje, že je bohemistika kolektivním úkolem: spolu si formulujeme badatelský program, naše práce se vzájemně doplňuje, taháme za jeden provaz. Je jasné, že nějaká diskuse o základních předpokladech a možných cílech je nutná. Nicméně jsem přesvědčen, že vytvořit seznam naléhavých otázek, desiderat oboru, nebo společných projektů nutně vede k jakési badatelské *Inhaltsästhetik*: zahrnuje v sobě domněnku, že *co* se zkoumá je důležitější než *jak*. Já bych kladl důraz spíše na otázku „jak“, kde jde více o individuální přístup než o kolektivní úkol. Kniha o kanonickém autorovi může být souhrnem již známých faktů nebo může přinést dříve netušený pohled na teoretickou otázku; článek o neznámé autorce může jednoduše poukázat na přehlížený hlas anebo může změnit perspektivu na celý literární žánr; komparativní studie může pouze upozornit na paralely mezi českou a jinou literární tradicí anebo může odhalit závažnost českého případu pro širší kontext. Zde je zase důležité, aby badatel našel osobitý přístup k historické nebo teoretické otázce, přinášel originální pohled na věc, navrhl překvapující ale zároveň přesvědčující komparativní rámeček. Mám za to, že bohemistika (česká i zahraniční) již směřuje více k individuálním, „extrovertním“ a přesto seriózním přístupům. Proto bych místo o zaplňování bílých míst raději mluvil o podporování badatelské pestrosti—ta se špatně definuje ale dobře pozná.

—Peter Zusi, University College London